

Propostes SSP IAC-CATAC MEDI OBERT

Atenent l'objectiu que ens fareu fer arribar de millorar els serveis públics per tal que la ciutadania els percebi com a serveis de qualitat que li fan la vida més fàcil i la necessària implicació de tots els interlocutors en el diàleg us informem que en la reunió amb la consellera del 9.1.23 des de la SSP IAC-CATAC li vàrem plantejar, entre d'altres, la necessitat de renovació dels equipaments penitenciaris dels centres penitenciaris oberts de Lleida i de Girona. Lleida és l'únic territori de Catalunya que no ha tingut renovació d'equipaments penitenciaris, els equipaments penitenciaris de Lleida ho necessiten. El centre penitenciari obert com el centre penitenciari Ponent han quedat obsolets, tan el tractament com la seguretat es veuen compromeses en uns centres que no reuneixen els mínims, estan vells, en mal estat, no dotats dels sistemes de seguretat moderns que els altres centres tenen. Ni tan sols tenen intercomunicadors a les cel·les dels interns perquè puguin avisar de qualsevol emergència si és necessari. El centre penitenciari obert de Girona se li va fer un rentat de cara de pressa i corrents quan es va obrir el centre penitenciari de Puig de les Basses. Cal fer esment del mobiliari obsolet i la distribució arbitrària dels equipaments, a tall d'exemple la cabina de control, que ha d'estar custodiada les 24h per un GMO i en hores de màxima afluència per 2 GMO, no disposa de taula de treball, l'arc detector de metalls no funciona correctament a data d'avui, degut a la seva ubicació, i quan plou hi ha goteres en nombroses zones del centre. Els interns que venen a complir el tercer grau es troben que han de compartir una habitació de reduïdes dimensions amb tres persones, hi ha habitacions de 7 i 8 persones, habitacions on no tenen dutxa ni lavabo. Es necessita l'adequació dels espais dels centres penitenciaris oberts de Catalunya, patis, sales de dia i serveis sanitaris fixos en cada centre, l'elevat volum d'analítiques i situacions d'interns en vulnerabilitat fa del tot necessària donar aquesta atenció, així com el canvis de model com ha estat la Classificació Inicial en el Medi Obert, CIMO o l'"obertalitat" sense cap tipus d'inversió.

Les propostes de la SSP de la IAC-CATAC per un nou Acord de condicions laborals a presons 2023-2026 en matèria Medi Obert que en el seu moment va fer arribar als representants de l'administració els quals no van voler incloure en el Conveni a l'espera de la reunió d'aquesta subcomissió de treball són:

PROPOSTES DE MILLORES CONDICIONS LABORALS PER AL PERSONAL DE MEDI OBERT

- Dotació mínima de 8 CRIMO per cada centre penitenciari obert de Catalunya.
- Creació de la figura del Cap Unitat Medi Obert, CUMO, 4 efectius per cada centre penitenciari obert de Catalunya.
- Dotació mínima de 32 Genèric Medi Obert, GMO, per cada centre penitenciari obert de Catalunya.
- Dotació de serveis sanitaris per cada centre penitenciari obert de Catalunya, presència efectiva d'un auxiliar i/o un professional d'infermeria.

•Racionalització dels horaris dels professionals d'interior, garantint cicles de treball fixes i evitar l'actual lliure disposició a la Direcció del centre penitenciari obert.

ANALISI I PROPOSTES EN MATERIA DE SEURETAT I DIGNIFICACIÓ EN MEDI OBERT

1.-AREA DE RECURSOS HUMANS.

Situació actual: plantilla envellida i limitada.

Falta de Cap Règim Interior Medi Obert, CRIMO, en tots els centres penitenciaris oberts, CPO, de Catalunya, la dotació mínima per a cobrir totes les franges horàries és de 8 CRIMO per CPO.

Problemàtica: falta de capacitat operativa per a fer front a incidents violents.

Impossibilitat d'assistència a Juntes de tractament dels CRIMO. Horari laboral extenuant per acumulació de torns nocturns.

Mesura correctora: augment de Genèric Medi Obert, GMO, en tots els centres penitenciaris oberts de Catalunya, mínim 32 GMO per CPO.

Augment de numero de CRIMO en tots els centres en penitenciaris oberts de Catalunya, mínim 8 CRIMO per CPO.

Implementació d'horaris de CRIMO (1540 hores anuals)

Dotació de Cap d'Unitat de Medi Obert, CUMO, en tots els centres penitenciaris oberts de Catalunya, mínim 4 CUMO per CPO .

Implementació de la jubilació anticipada al personal d'interior.

Implementació d'un protocol d'auxili pel cos de MMEE.

Dotació de personal sanitari en tots els centres penitenciaris oberts de Catalunya, per a control d'analítiques d'orina i lliurar medicació als interns.

En matèria de personal comptem en els centres penitenciaris oberts amb una plantilla envellida i limitada. Les plantilles són insuficients en nombre d'efectius a l'ésser els grans oblidats del sistema. Estadísticament degut a les condicions especials del medi obert els incidents violents o agressius eren menys freqüents que en el règim ordinari i tancat, no obstant això, amb la implementació dels nous models de compliment de penes, Classificació Inicial en el Medi Obert, CIMO i Obertalitat, que suposen que interns amb requisits fins ara insuficients per accedir al medi obert ara hi accedeixin, essent un factor directament proporcional a l'escalada de conflictes en el medi obert. Darrerament es concedeix el tercer grau a residents amb condemnes més altes, ens trobem dates de compliment definitiu a deu anys vista. Hi ha un augment d'interns residencials que no tenen recursos, ni assistencials, ni familiars, ni treball, desvirtuant la finalitat del règim obert com a eina indispensable de transició a la vida en llibertat. Els centres oberts no ofereixen o ho fan molt limitadament programes de tractament de dubtosa utilitat. L'anterior fa que els centres oberts es converteixin per a aquestes persones en pràcticament un centre ordinari amb sortida passeig diari.

L'accés a la semi llibertat fa més accessible el consum de substàncies que poden alterar el comportament de les persones residents (alcohol i/o drogues). La vida a l'exterior, amb la seva problemàtica laboral, personal o d'una altra tipus pot portar conflictitat al retorn al centre. Així el moment del reingrés esdevé crític (moment en el qual se'ls sotmet a diversos controls d'alcohol, drogues i se'ls retira elements de comunicació amb l'exterior com a telèfons intel·ligents) i pot generar incidents que és necessari afrontar. Un altre moment especialment crític es produeix en les correccions de comportament que sovint el personal funcionari ha de realitzar i que determinades persones no encaixen bé donat que no es consideren ja subjectes a un règim d'ordre i disciplina penitenciària. Cal destacar a més l'existència del programa de Classificació Inicial en el Medi Obert, CIMO, que inclou en el sistema residents que no han passat pel règim ordinari i el comportament i la trajectòria del

qual és tota una incògnita. En la mesura que el programa CIMO amplii la seva aplicació es produiran més inadaptacions regimentals, agreujades per la limitació de controls, al no haver-hi un testatge previ en el règim ordinari. Finalment els supòsits de regressió són moments d'especial perillositat pel fet que suposa l'empresonament permanent del resident, tot això, pot donar lloc a incidents agressius o violents, que amb les dotacions de personal actuals en els centres penitenciaris oberts resulta difícil de gestionar. En alguns centres hi ha només dos funcionaris per torn per a tota mena de gestions, la qual cosa fa impossible el treball en binomis (mesura elemental de seguretat) donat que un funcionari té el servei permanent del control d'accés. Aquest número és insuficient per a fer front a situacions simples de conflictivitat com pot ser una negativa activa al compliment d'ordres o una baralla entre interns. Una altra irregularitat és l'exigència de realització d'anàlitzes o repartiment de medicació a personal GMO, existeixen sentències que avalen que la manipulació de mostres orgàniques l'ha de realitzar el personal sanitari. No obstant això, existeix un altre inconvenient evident que té a veure amb el gènere alhora de recollir les mostres.

L'horari imposat de forma unilateral per aquesta direcció als CRIMO dels centres penitenciaris oberts és un nyap que no ha estat avalat per els afectats ni per la comissió de seguiment. És un horari de dubtosa legalitat amb la figura malentesa de corretorns i que en cap cas soluciona la cobertura del servei ans al contrari. En la majoria dels centres penitenciaris oberts la plantilla d'aquests comandaments executius és de 6, en el millor dels casos, els quals no poden cobrir la totalitat de serveis que requereix el centre. Això porta a les direccions a modificar els horaris dels mateixos canviant serveis contínuament, i per la imposició d'un sistema de corretorns que suposa gairebé un règim d'esclavitud laboral dos mesos a l'any, i que és il·legal. Fins al moment actual els CRIMOS han suportat, amb un esperit proactiu indubtable, aquesta situació tirant endavant durant anys un servei al qual el Departament no ha donat personal suficient ni cap reconeixement al seu esforç. Com a exemple de la situació límit que hi ha en alguns centres els CRIMO fan més de 8 torns nocturns al mes, al voltant de 90 torns anuals, la qual cosa és una barbaritat. Cal afegir que aquesta falta de comandaments suposa que els mateixos no puguin acudir regularment a les Juntes de tractament, funció que tenen atribuïda reglamentàriament i que hauria de ser indispensable per a l'adequada presa de decisions d'aquesta, sobretot aquelles que afecten residents des del punt de vista de la seguretat interior. Aquesta falta de CRIMO pot créixer amb la creació del nou CPO de la Zona Franca que podrà encabir a 800 interns residencials, la qual cosa fa necessari en centres d'aquest volum l'existència d'una dotació completa de comandaments amb un número mínim de 12 i la creació de places de CUMO per a fer front als reptes de treball que un centre d'aquestes dimensions planteja.

2.-AREA D'EQUIPAMENT DE SEGURETAT

Situació actual: inexistència de cel·les d'aïllament o contenció. Durada prolongada de temps d'execució de regressions.

Problemàtica: perill en la gestió de situacions violentes Inseguretat jurídica en la presa de decisions executives. Incompliment de la separació per sexes en els períodes d'ingrés.

Mesures correctores: dotació de cel·les de aïllament Implementació de protocols en col·laboració amb MMEE. Creació d'espais separats per homes i dones al tots els centres. Revisió dels elements de seguretat estructural feble en els centres. Adequació dels espais de treball en matèria de ergonomia i ventilació. Alguns centres no disposen d'espais adequats de contenció i seguretat. Cal dotar a tots els centres de cel·les de contenció adequades en cas d'incidents greus per a usar-les

fins a l'autorització d'una regressió quedant garantits tan els drets dels interns com la seguretat dels funcionaris.

Tanmateix s'ha d'establir un protocol amb el cos de MMEE (del centre o de la Central més pròxima) a fi de poder recolzar immediatament a l'interior dels centres penitenciaris oberts en situacions d'alteració greu que no pugui controlar amb els mitjans humans del centre penitenciar obert. En cas d'agressió o alteració greu el personal disponible per a una contenció pot ser de 2 o 3 persones, d'avançada edat, poc formades, sense suport, la qual cosa fa inviable abordar una contenció i la necessitat de suport del cos de MMEE. Aquest protocol d'auxili immediat del cos de MMEE o de la guàrdia de l'establiment ha d'incloure també l'eventual autorització de trasllat de la persona causant de l'incident a dependències policials o al centre penitenciar més pròxim de manera immediata pels mateixos agents auxiliadors (sobretot si en el centre no es disposa d'espai adequat per a la contenció a l'espera de l'autorització d'Inspecció per a efectuar la regressió de manera ordinària).

Una altra situació que cal afrontar adequació d'espais que permetin la separació per sexe als períodes de CIMO. Si el projecte CIMO avança com s'espera és una situació que aviat serà habitual, i hem d'anticipar l'adaptació de les infraestructures al problema que es planteja d'impossibilitat de separació per sexe durant el període CIMO. D'altra banda, en alguns centres no existeix cap mena de sistema efectiu de cancel·la. Això suposa que els incidents no poden ser aïllats perquè les portes de les habitacions són de fusta, amb o sense, portes de pas de cristall i amb tancaments tipus "porter automàtic" que no ofereixen cap mena de seguretat, afegint que no es disposa d'una cel·la per a situacions d'aïllament provisional adequada.

Un altre problema afegit a les instal·lacions és que en alguns centres són obsolets, del segle passat, amb sistemes de ventilació insuficients, fallades contínues d'aire condicionat i espais de treball incomodes quan no insalubres des del punt de vista de prevenció de riscos laborals. Malgrat les queixes plantejades a la direcció del centres durant anys la situació continua igual. Un exemple són els eixams de vespes anuals a les habitacions i espais comuns al CPOGI.

3.-DIGNIFICACIÓ DE LA TASCA DEL PERSONAL D'INTERIOR DE MEDI OBERT: GMO I CRIMO

Situació actual: diferència retributiva existent amb Cap Unitat Gestió Vigilància, CUGV, i un CRIMO qui té un asfixiant número de torns nocturns de treball. Falta de reconeixement a la responsabilitat exercida.

Problemàtica: falta de progresivitat retributiva adequada a la responsabilitat. Falta d'adequació retributiva al treball per torns. Realització d'un numero de torns molt superior fins i tot a GMO.

Mesures correctores: acomodació retributiva adequada al nivell de responsabilitat i de treball a torns. Modificació horària amb menor càrrega de torns nocturns i amb jornada de 1540 hores anuals. Implementació de convocatòries de promoció restringida al Grup A". Aquesta situació en l'actualitat és a més un greuge que esclatarà més aviat que tard puix que en l'última taula retributiva s'ofèn i vexa al col·lectiu amb unes retribucions inferiors a un CUGV (els quals jeràrquicament es troben en un graó inferior i no fan torns nocturns). El grau de maltractament al col·lectiu s'accentua si es compara amb l'horari del personal funcionari de GMO, comparat amb ells el CRIMO fa més nits i més hores anuals de servei. Des del punt de vista de la dignificació, demanem passar al grup A2 els CRIMOS (igual que es demana per a la resta de comandaments) en reconeixement a la seva especial responsabilitat com a substituïts de la direcció dels centres 24/7. Una possible solució seria una convocatòria de promoció restringida als comandaments en la qual acreditar l'experiència professional i si es vol algun tipus de formació específica s'accedís al grup A2. La tasca i responsabilitat dels comandaments de seguretat

interior substituint a les direccions 24 hores al dia els 7 dies de la setmana acredita la necessitat de la promoció del col·lectiu al grup A2 atès que s'ocupi definitivament la plaça si es disposa de titulació requerida o bé, establir una dispensa de grau, després d'ocupar dos anys la plaça en propietat. Això a més garantiria l'existència de personal format i amb experiència en seguretat interior per a poder ocupar places directives de seguretat o substituir provisionalment a aquestes en cas necessari. És un problema, el de subdireccions o gerències de centres penitenciaris oberts sense experiència en interior, que arrosseguem llargament i és una causa de contínues males decisions i ordres.

4.-CLASSIFICACIÓ COM A MESURA DE SEGURETAT

Situació actual: increment progressiu de nombre de residents en CPO. Augment de conflictivitat per increment de nombre. Augment de conflictivitat per inclusió en el sistema de persones sense un període d'observació previ suficient. Augment de conflictivitat per inclusió en el sistema de residents amb trajectòries penitenciaris de difícil adaptació al règim obert.

Mesura correctora: revisió de les instruccions donades als EMD i JT, per a destinar a medi obert a aquelles persones amb majors garanties d'adaptació a aquest. El canvi en la gestió penitenciària amb les indicacions als EMD i JT d'afavorir les progressions a 3er grau està augmentant el nombre de residents el pronòstic de comportament dels quals és dubtós i la seva trajectòria planteja dubtes raonables sobre la seva adaptació al règim obert. Els professionals de tractament de medi obert han d'elaborar multitud d'informes i tasca burocràtica sense cap suport administratiu restant temps per la intervenció directa dels usuaris, eina cabdal per l'èxit del model penitenciar. En període de vacances del personal de tractament, malgrat les peticions d'aquesta organització sindical, les direccions dels centres no veuen necessari dotar de reforços de tractament als CPO, havent de gestionar la doble tasca dels companys sense cap recurs.

El règim obert suposa una reducció important dels controls als residents basant-nos en la confiança implícita diposita en els mateixos per a afavorir la seva incorporació progressiva a la llibertat plena. Aquesta absència de controls ha de sospesar a l'hora de la concessió del tercer grau a persones que no hagin ofert un comportament adaptat a les normes internes durant llarg temps. En els últims temps es veu amb massa freqüència residents en els centres oberts amb trajectòries plenes d'incidents regimentals, violència i conductes disruptives, conductes a més recents en el temps. La progressió a tercer grau només s'hauria de produir quan els pronòstics siguin favorables amb nitidesa. Aquest augment de població en els centres oberts augmenta progressivament els incidents i genera tensió als centres que no estan preparats (en mitjans i personal) per a afrontar aquesta conflictivitat.

A nivell de tractament i arran de la situació actual amb un clar creixement de la població interna amb casuístiques que precisen d'un seguiment més intens en els Centres Oberts s'observa:

- Augment de les classificacions inicials en 3r grau en el marc del Pla d'Obertalitat.
- Gran nombre d'interns sense arrelament al territori i sense entorn prosocial a l'exterior.
- Augment d'interns amb problemàtica de Salut Mental.
- Escassetat de recursos externs de suport per a l'atenció especialitzada de les necessitats dels interns.

En conseqüència, el servei ha iniciat un procés de saturació a causa:

- Augment important dels interns residencials.
- Augment rellevant de regressions pròpies d'una mala consolidació de la rehabilitació i que precisa del retorn a Centre Penitenciar Ordinar per tal de treballar

la conducta disruptiva, però també de les regressions judicials on no es valora adequat la classificació en tercer grau part del tribunal sentenciador.

-Sobredimensionament dels seguiments familiars, laborals, terapèutics, etc.

-Necessitat de fer un treball de contenció per afavorir la convivència amb població interna força eclèctica (persones que no han romàs en entorn penitenciari de règim tancat i que els costa entendre la normativa intrapenitenciària, joves amb manca de límits i sense arrelament, persones amb problemàtica de Salut Menta etc).

-Afegir que en els equips dels Centres Oberts més distals a Barcelona, psicòlegs i juristes han d'assistir a la reunió mensual JT SSAP dels alliberats condicionals i gestionar tot el seguiment del risc i plans de treball d'aquests.

Tot plegat fa palès que, amb la configuració actual dels equips de treball es fa difícil el compliment de totes les tasques encomanades per part dels EMT fent que aquests estiguin al límit.

La proposta és:

-Dimensionar de forma òptima la dotació de professionals de tractament amb un augment d'un equip tècnic (psicòleg, jurista, treballador social i educadors social) per Centre per tal de donar cobertura a l'actual sobredimensionament de tasques diàries.

-Incorporar un educador de cap de setmana per Centre per tal que doni cobertura a l'atenció dels divendres tardes, dissabtes i diumenges, facilitant el seguiment dels diferents interns però posant especial atenció amb els interns residencials sense suport exterior.

-Dotar d'un equip propi en el SSAP en territori, tal com passa a Barcelona, per tal que no siguin els equips de medi obert del CPO Girona i Tarragona qui hagin d'afegir el seguiment dels interns en llibertat condicional al gran nombre de tasques que duen a terme de forma ordinària.

PROPOSTES FINALS DE CORRECCIÓ

1. Major dotació de GMO, dotació mínima de 32 GMO per tots els centres penitenciaris oberts de Catalunya.
2. Major dotació de CRIMO (fins a 8 per als centres penitenciaris oberts de Girona, Tarragona i Lleida, i de 10 per a Barcelona) i l'establiment d'un horari assumible amb menor càrrega horària i de serveis nocturns.
3. Quan es creï el nou centre de zona Franca la dotació de CRIMO hauria de ser de 12 i s'hauria de crear la figura de Caps d'Unitat de Medi Obert com a comandament intermedi en els centres oberts.
4. Eliminació del sistema de corretorns. Haurà d'oferir-se dins del catàleg actual d'horaris per a votació dels CRIMO de cada centre penitenciari obert i ratificat per la comissió de seguiment.
5. Augment de les retribucions dels CRIMOS escalant-les adequadament a la seva categoria i responsabilitat.
6. Revisió i actualització de les instal·lacions (portes de seguretat).
7. Creació de cel·les de contenció i aïllament en tots els centres.
8. Dotació de material d'intervenció, protecció i seguretat adequat.
9. Establiment d'un protocol clar d'actuació en casos d'incidents violents que no puguin ser afrontats amb el personal de servei (autorització expressa d'entrada de forces de seguretat / col·laboració de centres penitenciaris annexos)
10. Dotació de personal sanitari permanent per a analítiques i lliurar medicació
11. Reconsideració de les instruccions als EMD i JT de progressió de grau.
12. Dimensionar de forma òptima la dotació de professionals de tractament amb un augment d'un equip tècnic (psicòleg, jurista, treballador social i educadors social)

per Centre per tal de donar cobertura a l'actual sobredimensionament de tasques diàries.

13. Incorporar un educador de cap de setmana per Centre per tal que doni cobertura a l'atenció dels divendres tardes, dissabtes i diumenges, facilitant el seguiment dels diferents interns però posant especial atenció amb els interns residencials sense suport exterior.

14. Dotar d'un equip propi en el SSAP en territori, tal com passa a Barcelona, per tal que no siguin els equips de medi obert del CPO Girona i Tarragona qui hagin d'afegir el seguiment dels interns en llibertat condicional al gran nombre de tasques que duen a terme de forma ordinària.

Barcelona, 1 d'octubre del 2024

Carles Membrado Garcia
Coordinador secció sindical presons IA-CATAC

